

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre	6 frt — kr.
Negyedévre	1 > 50 >
Helyben nazonoz fordva:	
Egész évre	8 frt — kr.
Negyedévre	2 frt — kr.
Vidékre postán szállítva	
Egész évre	10 frt — kr.
Negyedévre	2 > 50 >

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik mindennap, a hétfői és ünnep utáni napok kivételével,

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáca-utca 3. sz.A szerkesztőség kéziratok visszaadásá
vagy megőrzésére nem vállalkozik. raElőfizetések és hirdetések a kiadó-
hivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

A helyzet képe.

(—a.) Kétszer huszonnégy óra mulva megkezdődik az a nagy nemzeti ünnep, melyet a nagy nemzetek közül is csak kevésnek engedett megérni a népek nagy Istene. És milyen hangulatban, milyen állapotban találja ez a magasztos, ez a páratlan ünnep a magyarok ezredéves országát?

Szomoru az a kép, melyet az ezredéves hazának állapotáról a nemzeti pártnak ideális lelkű vezére tegnap a Sándor-utcai országházban festett. Szomoru; — sajnos, hogy való. Nincs talzónan kiszinezve, mégis kiáltó ellentétben áll avval, amelyet ott, abban a városligeti tündérországban tárunk a beözönlő külföldiek elé. Vajjon melyeknek hisznek?

Az a Potemkin-falu ott abban a tündérországban és az a ragyogó külsejű, ünnepi pompába öltözött, erőteljű duzzadó, ifju főváros azt regélik nekik, hogy itt a Duna mellett hatalmas, vitéz, szabadságszerető, gazdag, szorgalmas, művelt, jó módú nép lakik. Az a magasan szárnyaló klasszikus szónoklat pedig, amelyet zűgő helyesléssel kísért a magyar képviselőház, azt vallja be, hogy ez az ezredéves állam egy duodec balkáni kis királytól is eltűri a sértést, ez az ünneplő ország gazdasági és pénzügyi válsággal küzd, gazdasági függetlensége nincs, közigazgatási autonómiaja neveltség, alkotmányában gyökerező nemzeti jogait ő maga ejti el, az egyéni és az egyleti szabadság békóba verve, népe pedig oly szegény, hogy nem bírja

az adót fizetni, le kell azt szállítani. Melyik hát az igaz?!

Szeretnők, ha az a másik lenne igaz, óhajtanó lenne, hogy a külföld abból a tündéries képből alkotson fogalmat rólunk, — de be kell vallanunk, hogy az a vázlat, melyet oly mesteri kézzel nyújtott a szónoklat nagy mestere, Apponyi gróf, hogy az a vázlat hű mását adja ünneplő országunk helyzetének.

Koronás főt, királyunkon kívül, nem fogunk látni ünneplőnkön. Nem is hívták meg az uralkodókat, mert Bánffy szerint a király el lesz foglalva népével, a valóságban pedig azért, mert Budapest még mindig csak papirosos székváros, tényleg pedig Bécs a Haupt und Residenzstadt. A magyar székvárosban még a királyi hercegek is — vendéglőkbe szállnak.

A király nem megy el az országgyűlésre, melyet a szent korona jelenlétében tartanak majd a főrendek és a képviselők az új országházban. Ők viszik fel, hódoló menetben, a koronát a királyi várba.

Az ország belügyei ziláltabbak és kétségbeesettebbek mint valaha. A pénzügyi helyzet több, mint aggodalmat keltő. Csaknem két millió értékű államjóságot kell elköttyavetyélni, hogy államháztartásunk egyensulya fenntartható legyen. Honnét, miből telik majd azon feladatok teljesítésére, amelyek minden téren reánk várnak?

És mikor minden sinyli a gazdasági válság nyomasztó terhét, mikor maguk a mindig telhetetlen miniszterek is már a földadó leszállítására gondolnak, akkor

előáll ami régi szomszédunk és követeli, hogy évenként 12 millióval többet fizessünk neki.

Elszomorító, de találó, amit a nemzeti zászlót összegöngyölő és zsebben tartó politikáról s annak sivár pusztításáról mond a nemzeti párt vezére. A liberális politikai rendszernek alap dogmája: nem a nemzettel és a nemzetért, hanem a nemzet aspirációival és óhajtaival szemben erősnek lenni. Ennek a politikának eredménye az, hogy állam vagyunk, — de csak a Lajtaig; koronás királyunk van, — de udvartartásunk nincs; nemzeti honvédségünk van — ágyu nélkül; parlamentáris miniszterium helyett van — miniszteriális parlamentünk; közigazgatásunk autonómiajáról beszélni magában is szatira.

Természetes következménye az ilyen állapotoknak, hogy sem a nemzetiségekre, sem az intelligentiára nem bírván vonzerővel, csak hatalmi eszközökkel tarthatók fenn. Áldozatul esnek a legszentebb jogok.

Ez a kép még nem teljes. Hiányzik belőle a társadalom zilált helyzetének képe. Az a szétzúllás, visszavonás, felekezeti és pártvillongás, mit az egyházpolitika okozott. Ki lehetne ezt a sivár képet egészíteni sok mindennel, de kinek lenne erre kedve éppen most, a nagy ünnepnapok előestéjén? Igy is bántja a szemet a két kép ellentéte nagyon, csak az nyugtat meg bennünket, amit Prónay báró mondott a főrendiházban, hogy a legszebb illuziónál is többet ér a rideg való, az igazság megismerése.

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A Crouy-Chanel grófok királyi származása.

Most a millennium alkalmából ismét felszínre került az a mindenestre fontos és élénk érdeklődést keltő kérdés, mely a jelen század első tizedeiben oly élénk vita tárgyát képezte; hogy a Crouy-Chanel nevű francia származású grófok ivadékai-e az Árpádok férfi ágának? E grófi család egy tagja fiaival együtt e század elején Magyarországon telepedett le. — Egyik tagját Crouy-Dülmont, ki Párisban lakott, Kossuth III. Napoleonnal egyetértve fel is léptette mint magyar trónkövetelőt, de sikertelenül.

Kérdés, vajlon a Crouy-Chanel család, csakugyan egyenes leszármazója az Árpád királyi családnak.

A család 1849-ben kinyomatta nemzetségének okmányait azon czéleből, hogy azokkal az Árpád nemzetségből, különösen III. Andrásról való származásukat bebizonyítsák.

A család állítása szerint ők III. Andrásnak, az utolsó Árpád-házi királynak a velencei Cumano Sybillával kötött házasságából származott Felix nevű fiától veszik eredetüket. — Ez az állítás azonban, épen a család által kiadott oklevelekből kimutathatólag megczafolható.

Mielőtt ezen czáfolatot reprodukálnók a dolog teljes megértése végett szükséges egyet-

mást III. Andrásra életére vonatkozólag elmondanunk.

II. András király estei Beatrixel, Aldobrandin estei őgróf leányával lépett harmadszor házasságra — 16 hónapi házasság után 1235. szeptember utolján II. András jobbjétre szenderült. — Az özvegy Beatrix, mostoha fiai elől elmenekült Magyarországból, és Thüringia Werda nevű városába menekült, hol 1236-ban Istvánnak (*posthumus* — utó szülött) adott életet.

A fiatal herceg gyermekkorát egészen, ifjúkorát pedig kezdetben anyai nagybátyja, Azzo estei őgróf udvarában töltötte. — Innen azonban a nagybátyja ellen szőtt összeesküvés felfedezése miatt menekülnie kellett. — Arragóniába szökött, hol mostoha nővérénél Jolántánál, arragónia királynéjánál tartózkodott egy ideig.

A száműzött herceg azonban itt nem talált nyugtot. Visszatért tehát ismét Olaszországba, és itt nemsokára Ravenna podestájává lön.

Innen a polgárokkal való egyenlenségei miatt menekülnie kellett. — Velenczébe ment, hol a legelőkelőbb körök figyelmét vonta magára. — Csakhamar megnősült, elvevén Morosino-Sbarra Mihály gazdag patricziusnak Thomasina Katalin nevű szép, szőke leányát, ¹⁾ kivel roppant vagyonra és nagy befolyású összeköttetésekre tett szert. E nejtől született

¹⁾ A Morosini-Gatterburg család kastélyában levő arczképének másolata a budapesti nemzeti muzeumban van.

András nevű fia 1265-ben. A maga és fia érdekében igyekezett Magyarországra való igényeinek érvényt szerezni, de sikertelenül, 1271-ben meghalt.

Fia 1278-ban Slavónia kormányzója lett, IV. László alatt. Ennek halála után pedig 1290-ben a magyar trónra jutott III. András néven.

Még 1286-ban eljegyezte II. Albert görcei gróf leányát, Klárát, de ez eljegyzésből házasság nem lett. Később Kujavai Tenenával, ennek kora halála után pedig Habsburgi Agnessel lépett frigyre 1296-ban.

Ezen előzmények után lássuk a leszármazásnak lehetőségét a Crouy Chanel család által kiadott oklevelek alapján.

Horváth Mihály ¹⁾ közöl az oklevelek közül négyet, ezekből eldönthetjük a kérdést kétségbevonhatatlanul. Az oklevelek az ő közlése szerint a következők:

1. Az első szerint Crouy-Chanel Felix, III. András király állítólagos fia 1279-ben Brastol lakosainak Dalmátországban megengedi, hogy lovaikat Veyga nevű erdejében legeltessék.

2. A második szerint Crouy-Chanel Felix és Márk testvérek, állítólag III. András fiai, 1282-ben osztozkodnak azon franciaországi Crouy és Chanel nevű birtokon, melyet nagyatyjuk István szerzett és fiának Velencei Andrásnak hagyott. Ugyanezen okiratból kitűnik, hogy a fentebbi két törvényes fiain kívül volt még egy törvénytelen fia is, Péter nevű. Sőt

¹⁾ Magyarország történelme. 1871. II. k. 136. sk. M.

Még egy szakaszt.

A nagyszabású Telegraful Roman szó szerint való fordításban közli a millenáris törvényt és azt mondja, hogy a millennium-ünnepe általános és nem erőszakolt ünnepség lett volna a nem magyar népekre nézve is, ha az idézett törvénynek négy szakaszát még a következő 5. §-al is megtoldják.

5. §. Ez ünnepies alkalommal a magyar szent korona alatt levő országok törvényhozása, a császári és apostoli királyi felségének jóváhagyásával, az összes magyarországi nem magyar nemzeteknek is megadja ugyanazon és mindenben egyenlő jogokat, amelyeket ma a magyar vezető nemzet élvez. Külön törvények részletesen meghatározzák e szent jogokat.

Lueger visszalépése.

A »Fremdenblatt« Lueger tegnapi látogatásáról a Hofburgban a következőket írja:

A király, tekintettel arra, hogy ez idő szerint nem erősítheti meg Lueger polgármesterré választását, Lueger lojalitására appellált és ama reményének adott kifejezést, hogy Lueger Károly dr. kinek egyéni tisztességéről, szükséges tehetségéről, valamint a császár és haza iránti hűségéről meg van győződve, önként lefog mondani a rá esett választásról, hogy Bécs város autonóm igazgatásában minél hamarabb visszatérjenek a normális viszonyok.

Lueger Károly dr. válaszában köszönetet mondott a kegyes fogadásért; császári ura direkt kívánságáról van szó és mint hazafinak és mindenkor lojális állampolgárnak immár természetesen kötelessége, hogy a legfelsőbb kívánságot magára nézve parancsnak tekintse.

Mindenki, az is, aki politikával nem szókott foglalkozni, most már belátja, hogy gróf Badeni az egész ügygel csak azt akarta elérni, hogy a Magyarországgal folyamatban levő kiegyezési tárgyalások tartama alatt a dolgot valahogyan elsimítsa. Most azonban sarokba szorult és pedig egy jelentéktelen esemény következtében. Ő felsége ugyanis néhány nappal ezelőtt egy új templom felavatására egy külvárosba hajtatott és ez alkalommal többen a nép között elkiáltották: Hol van a mi polgár-

mesterünk? Éljen Lueger. Ezt a felség is meghallotta, a mi sokban járult hozzá ahhoz, hogy az ügy ily fordulatot vett. Ha Lueger azzal a tudattal távozott a Hofburgból, hogy a megerősítést most semmi esetre sem fogja megkapni, mégis látta, hogy az államfő őt egy irányadó párt vezérének tekinti, akivel a jövőben számolni kell. Egészben véve Lueger diadala Badeni eklatáns vereségének tekinthető és csak sajnálják, hogy a miniszterelnök a korona személyét ebbe az ügybe belevonta. Arra a kérdésre, hogy a dolog mily hatással lesz a szabadelvű pártra, csak egy a felelet: a legnagyobb csapást mérte a szabadelvű pártra.

Az állami birtokok eladása.

A míg a Pulszky-, Miklós- és egyéb botrányoknak egész heteket szentelt a t. Ház, addig szó nélkül átsiklott a pénzügyi tárca költségvetésének részletes tárgyalásán. Az idegeket felizgató heves viták ugy látszik kifárasztották a képviselő urakat úgy, hogy nem tartják érdemesnek a pénzügyi költségvetés száraz számadataival foglalkozni. Pedig nagyon fontos adatok ezek, melyek a kormánynak működéséről nemzetgazdasági szempontból a leghűbb képet nyújtják.

Különösen pedig figyelembe kell vennünk az állam birtokait képező földeknek eladását, mert a birtokoknak elfeésérelése az állam vagyoni állapotában nagyon is mélyre ható következményeket vonhat maga után, másrésztől azonban figyelembe kell vennünk az országnak gazdasági bajait is, sőt éppen ezeket kell első sorban tekintetbe venni. E gazdasági bajok az agrarizmusból és az agrárszocializmusban jutnak kifejezésre. Az agrárszocializmus kifejezése azon mozgalomnak, melyet a földdel bírók, különösen pedig a kis birtokosok súlyos anyagi helyzete idézett elő, az agrár szocializmus pedig a földdel nem bírók, a vagyontalan néposztály törekvése, a melylyel földhöz akar jutni.

Kétségtelen, hogy a kormánynak e jelenségeket nem szabad figyelmen kívül hagynia, ha a kedvezőtlen állapotokat gyökeresen szánálni akarja. Erre pedig a legjobb alkalom kínálkozik az állami birtokok kezelésénél. Első sorban ugyanis a közjólét előmozdítására vezetne, ha az állam birtokainál figyelembe venné a szegényebb néposztály anyagi helyzetét és módot nyújtana, hogy ezek műveljék az állami

földeket. Mert sokkal inkább követelhetjük, hogy a nép megélhetését megkönnyítsük, mint hogy az állam egyes nagy birtokok vagyonsodását előmozdítsa. Mert a hol e nagy birtokok könnyű szerrel megvagyonosodnak, ott a köznépi jólétét is előmozdítjuk, ha kizárunk minden közvetítőt. A közvetítés mindig jelentékeny hátránnyal jár. Ugyanis az egyes nagy birtokok vagyonsodását nem az okszerű vagy valami különös gazdálkodás idézi elő, hanem egyszerűen abban rejlik, hogy a földek művelésére ugy is csak a rászoruló szegény néposztályt használja fel olyképp, hogy az árakat meglehetősen lenyomja és így a munkások szorult anyagi helyzetét felhasználva az olcsó munkaerő révén jelentékeny nyereséghez jut. Ha ez állítás nem is vonatkozik az ország minden vidékére, a hol e bajok mutatkoznak, de az bizonyos, hogy a birtokok közvetlen nyújtása az általános elszegényedést nagy mértékben megakadályozná. E mód nem is volna hátrányos az állam vagyon állapotára sem, mert a nagyobb állami birtokoknak részletekben való kibérelésével a kincstár bizonyára elérhetne olyan összegeket, a melyeket a többnyire kedvezményekben részesülő nagybirtokok fizetnek.

És e terv megvalósítható. Különben az állami földeknek részletekben való kibérelésére vannak példák, a melyekből láthatjuk, hogy a nép anyagi helyzetének tönkje nem nyilvánul mindíg ottan, a hol a földeknek nagy tömege egy tulajdonos kezében van, míg a nép vagyontalan. Így pl. Csekonics gróf birtokai Torontál megyének egy jó részét képezik és e birtokain fekszik 7—8 falu, melyeknek lakossága vagyontalan, de azért az agrár szocializmusnak nyomát sem találjuk és e baj addig nem is fog fellépni, a míg a földeknek nagy részét a vagyontalan földművelőknek, mint feles földeket vagy mint birtokot kiadják.

Ugyanígy járhatna el a kormány a birtokok eladásánál is. Igaz ugyan, hogy ezeknek jó részét a liberális kormány elődjei már potom áron eladták azoknak, kik különös szolgáltatással e sápot kiérdemelték, de ha a mostani az állami javak eladásáról szóló kimutatókat nézzük úgy, nem találjuk semmi nyomát annak, hogy az állam a kincstár vagy pedig a szegényebb néposztály érdekeit szem előtt tartaná, mert egy részt nagyon csekély áron állapítja meg a földek becsértékét és ha eladja, akkor nincs tekintettel a felhozott bajokra és olyanoknak adja el, kik nem szorulnak rá.

Sokan felhozzák, hogy a jólétnek egyik jele az a magas ár, a melyet egyes vidékeken a

azt is megtudjuk, hogy 1282-ben már az ifjabb Márknak egy János nevű fia is volt.

3. A harmadik okirat Crouy Felix özvegyének Guigónának 1286-ban kelt levele.

4. A negyedik egy 1290-ben kelt okirat, melyből kitetszik, hogy Crouy-Chanel Felixnek elhunytakor három fia volt: Antal, András és János.

Különösnek tűnik fel ez oklevelek olvasása közben, hogy az 1282-ben osztozkodó testvérek: Felix és Márk, bár szemlátomást királyi vérből való származásukat akarják feltüntetni, miért nem emlékeznek meg állítólagos atyjokról velencei Andrásról, Szlavonia helytartójáról, pedig már 1278. óta az volt? Miért nem hozta be András fiait? Miért hagyta őket kis birtokaikon nyomorogni, holott a Morosiniak dús gazdagok voltak? Aztán, miért nem hozta be unokáit sem, midőn már király volt, holott egyik nejtől sem volt fiutóda?

De valjon az idő, melyet az oklevelek említenek, elegendő-e öt nemzedékre?

István (*posthumus*) született 1236-ban. Hosszas kalandozásai után végre letelepedett Velenczében és a ragyogó szépségű Thommasina Katalint nőül vette 1264. vagy 65-ben, tehát 28 éves korában. E nejtől született 1265-ben András nevű fia, a későbbi III. András király.

Történelmileg bizonyos, hogy András 1278-ban 13 éves korában Slavonia kormányzója volt. 1279-ben Crouy-Chanel Felix, III. András állítólagos fia az oklevelek egyike szerint már szerepel. — Ami absurdum.

III. Andrásnak 17 éves korában, 1282-ben,

a másik oklevél tanúsága szerint már három fia volt. — Pedig bizonyos, hogy 1286-ban még nem volt neje¹⁾ csak ezen év május 31-én történt meg eljegyzése a görcei gróf leányával Klárával.²⁾

Crouy-Chanel Felix, amint a harmadik oklevél állítja, 1286-ban elhalt; és a negyedik oklevél szerint három fiut hagyott maga után.

III. András születése (1265) és Felix halála közt (1286.) 21 év telt el. Ez alatt a 21 év alatt kellett volna Andrásnak megnősülnie és két fiut nemzenie.

Felixnek szinte megnősülnie és három fiut nemzenie. — Tehát III. András 21 éves korában három unoka *nagyatyja* lett volna, az oklevelek szerint.

Ez pedig teljes lehetetlen! Ehhez járul még, hogy III. András állítólag ifjabb fiának, Márknak is volt már 1282-ben egy János nevű fia, holott III. András ez évben még csak 17 éves volt.

Elképzelhető-e már most, hogy egy 17 éves ifju *nagyatyja* lehessen?

Tehát épen a család által kiadott oklevelek czáfolják meg, egyebektől eltekintve azt az állítást, hogy a Crouy Chanel grófok III. András magyar királynak ivadékai.

A Crouy-Chanel kérdés legújabb kutatója Du Chastel de la Howarderie P. A. gróf egy Tournai-ben 1885-ben kiadott munkájában következőleg oldja meg.³⁾

¹⁾ Fejér: Cod. Dipl. VII. 2.

²⁾ Wenzel. VI. 181.

³⁾ L. Dr. Wertner M: »Az Árpádok családi története« cz. munkáját.

Szerinte a család őse. Chanel Ferencz Laurent 1642. márcz. 20-án a barrauxi vár sergeant-majorja.

Ennek utódjai, a két fivér: János Kolozs és Ferencz Miklós (ügyvéd) azon állítással léptek fel, hogy ők a herceg Croy család tagjai s ez által az Árpád magyar királyi család sarjai. — Moulinet (greffier) és Dondart de Lagrée (Grenoblei főügyész) segítségével összeszedték a Croy-családra vonatkozó okmányokat, összekötötték a Croy nevet a Chanel névvel s kiadták 1790 Grenobleban egy kötetben.

E könyvben a valódi Croy hercegi család nemzedék rendjét közölték azon okmányokkal együtt, melyek a Croy-ok Árpád házi származása mellett szóltak. 1818-ban pürt indítottak a Croy-Solre és Croy-Havre hercegek ellen, mert ezek nem engedték, hogy a Croy nevet és címet használják. — De a pürt elvesztették. A párisi első foku bíróság 1820. aug. 26-án rájuk nézve kedvezőtlenül ítél. Ezen ítélet helyben hagyta a párisi kir. törvényszék is 1821. május 12-én, s kimondotta, hogy a Chaneleknek nincs joguk a Croy név használatához s hogy csak azon címmel szabad használniok, melyet I. Napoleon adott nekik 1810. márcz. 9-én. A semmisítőszék 1823. február 25-én szintén így ítél.

Tehát a Crouy-Chanel grófok nem származnak az Árpádok királyi családjából. Demég a Croy hercegek sem, a mint azt a történet-tudósok bizonyítják.

földért fizetnek. Azt mondják, hogy a föld e magas ára bizonyíték arra, hogy a földművelés még mindig magas perzenteket hoz.

Pedig e jelenségnek egyszerű oka a helyenkint előforduló nagy kereslet és csekély kínálat. A földművelő bizonyos konzervatizmussal ragaszkodik azon helyhez, a melyen lakik és csak ott akar magának földet szerezni. Hogy a dolog így áll, bizonyítja az is, hogy az egymástól alig öt-hat kilométernyire fekvő községekben a földnek árai jelentékenyen különböznek egymástól, a mi mutatja, hogy a földnek ez említett magas ára, nem a termelési képességnek, hanem ugyszólván mesterséges viszonyoknak kifolyása.

Ha tehát a földet parcellázva akarjuk a kisbirtokosoknak eladni, úgy nem szabad emaximalis árt irányadónak vennünk. Ebben találjuk magyarázatát annak is, hogy a parasztság tartózkodott a Hirsch br. által holdankint 385 frtért felajánlott föld megvételétől.

Ehhez járul még azután, hogy a föld ilyen magas ára mellett a szegényebb kisbirtokos nem gyarapodhatik, mert nem képes ily nagy árt fizetni és csak a jómoduak veszik meg az eladó földeket, ha pedig a kisbirtokos a nagy terhek következtében szintén olyan gazdálkodást folytat, mint az állam t. i., ha tőkéjéből él, úgy földjei szintén a vagyonosabbak kezébe jutnak és így fejlődik az az egyenlőtlen gazdasági állapot, mely a legnagyobb elégedetlenséget szüli.

De dacára annak, hogy a kormány meglehetősen bőkezűen bánik az állami birtokok eladásában, azért a nemzeti megszilárdulás és a gazdasági bajok elhárítása végett a telepítésekre sem fordít sulyt. A kimutatás csak a Horvátországban telepítésekre fordítandó földekről szól, de ez Horvátország autonómiájára való tekintettel nem érdekel bennünket.

Azonban a pénzügyi költségvetés kimutatásának legfontosabb adata az, hogy a kormány az állami javak eladásából egy millió nyolcz száz ezer forint előirányzatot állapított meg, ha pedig tekintetbe vesszük, hogy az előirányzott összeg legnagyobb részét nem az egyes jogok, hanem az állam ingatlanainak eladásából kerül ki, akkor a huszonegy ezer forintnyi fölösleget nem tekinthetjük valami kedvező eredménynek, mert mit ér, ha nincs deficizünk, de az állam vagyona ezzel aránytalanul csökken.

A vallásoktatás a középiskolákban.

Az Országos Középiskolai Tanáregyesület választmánya a minap a közoktatásügyi kongresszus programjának összeállításával foglalkozván, a vallásoktatás kérdésének előadójául dr. Szigetvári Ivánt, az egyesület főtitkárát jelölte ki. Szigetvári bejelentette a választmánynak, hogy előadásában a középiskolai vallásoktatás eltörlése mellett fog állást foglalni. Akkor hosszú, élénk vita indult meg e fölött és a választmány végre is egyszerűen tudomásul vette Szigetvári bejelentését. A választmánynak ezt a határozatát szelvében úgy magyarázták, mint az előadó véleményének helyeslését és az egyesület tagjai közt nagy forrongás keletkezett miatta. A katolikus középiskolák tanárai testületenkint tiltakoztak a határozat ellen. Így a többi közt a szegedi piaristák bejelentették, hogy kilépnek az egyesületből, ha a választmány vissza nem vonja határozatát. A szatmári királyi katolikus főgimnázium tanári kara pedig minden föltétel nélkül elhatározta, hogy kilép az egyesületből. A forrongásba békéltetően szölt bele a választmány, amely mai ülésében egyhangú megállapodással félreértésnek nyilvánította a multkori határozatnak olyan magyarázatát, hogy az a középiskolai vallásoktatás ellen való manifesztáció volt. A választmány határozatából Beöthy Zsolt elnök a következő nyilatkozatot teszi közzé:

Az Országos Középiskolai Tanáregyesület választmánya, a második tanügyi kongresszus

elnökségének felszólítására, elvállalta a kongresszus középiskolai szakosztályának megalakítását és tárgyalásai előkészítését. Erre vonatkozó tanácskozásai közben, még mult évi október 14-ikén tartott ülésében, indítvány tétett, hogy a középiskolai vallásoktatás ügyét is tűzze ki tárgyalásra. A fontos kérdés megvilágítását és megvitatását, tapasztalataink és meggyőződésünk alapján, mindnyájan szükségesnek tartván, az indítványt elfogadtuk. Ugyanez alkalommal, hogy az ügy lehetőleg minden oldalról megvilágíttassék s az egyoldalú cenzúroságnak még látszata is elkerültessek, két előadót kértünk fel: az indítványozó dr. Szigetvári Iván főtitkárt és Mauritz Rezső választmányi tagot, akik a megbízást el is vállalták. Mauritz igazgató ur azonban utóbb egészségi okokból visszalépett, s így állt elő az a helyzet, amelyet dr. Szigetvári ur az április 13-diki ülésen megismertetett. Jóllehet teljes loyaltással terjesztette elő az ügyre vonatkozó ismeretes nézeteit, a választmány nem vonta vissza a neki, még a mult évi októberben adott megbízást. Miután erre nézve mindazon különböző felfogások képviselői között, amelyek a kérdés érdemét illetőleg az ülés folyamán kifejezésre jutottak, eltérő nézet nem merült fel; miután továbbá a tárgyalás előzményei is az Egyesületi Közlönyből ismeretesek voltak: a választmány nem hihette, hogy megállapodásával félreértésre szolgáltat okot. Nem hihette különösen azért, mivel köztudomás szerint oly természetű előadói megbízásról volt szó, mely nem a megbízó testület valamely határozatának indokolására és képviselésére vonatkozik, hanem olyanról, melylyel csak egy kérdés mibenlétének, történeti fejlődésének és jelen állásának előterjesztése jár. A kongresszusi előadó megbízása csak erre az előterjesztésre szorítkozik, melyhez fűzhet ugyan esetleges javaslatokat, de ezek már nem a megbízó testületi, hanem egyedül a magái, melyekkel szemben mindenki, így a testület tagjai is, szabadon kifejezhetik és érvényesíthetik eltérő nézeteiket. Tévedés volna azt hinni, hogy a kongresszus középiskolai szakosztályának bármelyik előadója is a választmány nevében hirdelne véleményt vagy tenne javaslatot.

Nem tarthatott félreértéstől a választmány ezenkívül még annál fogva sem, mivel az ápril 13-iki ülésen történt felszólalások nem hagynak fenn kétséget aziránt, hogy Szigetvári ur tételei választmányi határozaton nem alapultak és nem alapulhattak: a választmány egyszerűen nem kívánta megvitatásuknak útját állani. Reményében azonban eszaltozott, részint a napisajtó közleményeiből, részint a tagtársainktól érkezett nyilatkozatokból sajnosan kellett meggyőződnünk, hogy az egyszerűen s a szabad szó tiszteletén alapult eljárásunk széles és tisztelt körökben félreértetett. A megtörtént félreértésnek minél gyorsabb és minél alaposabb eloszlását egyesületünknek s az összes középiskolai tanári karnak vele kapcsolatos fontos érdekei kötelességünké teszik. Ennek a kötelességünknek, az ügyállás előterjesztése mellett, alig felelhetünk meg már más képp, mint azzal, a kérdés érdemére vonatkozó kijelentésünkkel, melyben egy ellen összes szavatainkkal megnyugodtunk; hogy a középiskolai vallásoktatásnak nem törlését, hanem reformját kívánjuk. Szükségesnek tartjuk pedig ezt a reformot, a magunk tapasztalatai és meggyőződése s a legkülönbözőbb oldalokról nyilatkozó óhajások alapján, úgy a vallás-erkölcsi nevelés, mint a tanítás sikere érdekében s iskolánk működése pedagogiai összhangjának tekintetéből. E meggyőződésünkben fogunk rá alkalmat találni, hogy a kérdést a szakkörök érett és hivatott megfontolása alá terjeszszük s minden irányban megnyugtató megoldásra juttassuk. A mindenekelőtt nyugalmat, elfogulatlanságot s kölcsönös bizalmat igénylő tárgyalásra azonban közvetlenül a félreértések felmerülése utáni időt és hangulatot, még ha reményünk szerint a kétségeket eloszlatni sikerül is, nem tarthatjuk alkalmasnak és a vallásoktatás kérdését a kongresszus középiskolai szakosztályának napirendjéről levezesszük. Kelt Budapesten 1896. április 27. Az Országos Középiskolai Tanáregyesület választmánya. Beöthy Zsolt, elnök.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Április 28.

Elnök: Szilágyi Dezső.

Jegyzők: Perczel Béni, Molnár Antal, Hévízy János.

A kormány részéről jelen vannak: Lukács László, Dániel Ernő, Perczel Dezső.

Elnök: d. e. 10 órakor nyitja meg az ülést.

Hitelesítették a mult ülés jegyzőkönyvét.

Elnök: Bemutatja a főrendiház elnökének átiratát, melyben értesíti, hogy a főrendiház az ezredév törvénybe iktatásáról szóló törvényjavaslatokhoz hozzájárult.

Következik a napirend:

Az apropriáció.

Elsőnek szól:

Kossuth Ferencz: A külügyeket intéző kormány hibáinak és tévedéseinek sokkal kisebb jelentősége van az olyan államokban, melyek külügyeiket függetlenül intézik. De nálunk igen súlyosak a hibák, mert a mi külpolitikánkat együtt kell vezetni egy más ország külpolitikájával. Nekünk folyton küzdeni kell nemzeti érdekünkért, szabadságunkért, önállásunkért, amiért nálunk a kormánynak nem elég egyszerűen kormányozni, adminisztrálni, hanem nálunk a kormányoknak jogokat kell védelmezni, jogokat fentartani, sőt jogokat szerezni. Sajnálattal kell fölemlítenie, hogy a mi kormányunk a jogokat nem igyekszik föntartani, hogy pedig új jogokat szerezzen, arról szó sincs. A kormány nem teljesíti sem hivatását, mint magyar kormány, sem kötelességét, mint nemzeti kormány, a nemzet jogait nem igyekszik fejleszteni, befelé erőszakoskodik, kifelé pedig meghunyászkodik, miért is a következő határozati javaslatot nyújtja be:

„Tekintve, hogy a kormány nem felel meg hivatásának, sem az ország ügyeinek vezetésében, sem a nemzet jogainak megvédésében, sem a törvények igazságos és nemzeti szellemben való alkalmazásában, sem az ország önállóságának érvényesítésében. — mondja ki a képviselőház, hogy az 1896-ik évi költségvetést nem fogadja el és annak végrehajtását nem bizza a jelenlegi kormányra. (Helyeslés a szelsőbalon.)

Lukács László, pénzügyminiszter: Nem akar foglalkozni az általános politikai kérdésekkel, hanem csak egy pár olyan momentumra akar reflektálni, melyek pénzügyi politikánkra vonatkoznak. Előbb azonban Apponyi tegnapi beszédjére vonatkozólag megjegyzi, hogy tudomása szerint a magyar kormányok Keletre irányuló politikája az volt, hogy a keleti államok szabadon érvényesülhessenek. Áttér ezután a pénzügyi politikára. Apponyi gróf volt szives konstatálni, hogy államháztartásunkban sikerült a pénzügyi egyensúlyt megtartani, sőt sikerült némi évről-évre csökkenő többletet kimutatni, a nemzet teljes kihasználásával, kimerülésével. Erre megjegyzi, hogy az évi zárszámadásokban kitüntetett többletek nem csökkennek évről-évre, hanem a szerint változnak, amint gazdasági helyzetünk jobb vagy rosszabb. Péchy Tamásnak feleli, hogy nemsokára mindenkinek lesz alkalma meggyőződni arról, hogy a kormány Ausztriával szemben minden olyan követelést határozottan visszautasít, ami méltánytalan, vagy a nemzet érdekeivel ellenkező. Szacsavaynak felel ezután, ámbár ezt a maga részéről nagyon nehéznek tartja, mert pénzügyi tekintetben teljesen eltérő alapokon állanak. Kéri a házat, hogy a határozati javaslatok mellőzésével a költségvetési törvényt fogadja el. (Helyeslés jobbról.)

Ugron Gábor: Magyarország közgazdasági kiegyezés előtt áll Ausztriával, s ha az ellenzék a költségvetési vita alatt nem fejt ki azt a tevékenységet, melyet kifejtett, úgy az a kiegyezés bizonyára Magyarország hátrányára dült volna el. Azért nyult olyan hosszúra a költségvetési vita, mert az ellenzék megakart mutatni az országnak, meg akarta mutatni kifelé, hogy az ország érdekeit eladni nem engedi, hogy azokat feláldozni nem hagyja. De meg a kormány politikáját ma már egyedül itt a Ház-

ban lehet ellenőrizni, s erre hivatva az ellenzék van.

Felhozott e Házban Szerbia visszautasító válasza, felhozott a keleti politika. Ezekre vonatkozólag megjegyzi, hogy az apró államok kalapácsütései is bennünket sújtanak, s mint-hogy a kormány ezt nem akarja látni, nem akarja észre venni, a kalapácsütések csak annál sürűbbek. De hogy is legyen nekünk tekintélyünk kifelé, mikor azt befelé sem tudjuk fentartani. Hasonlók vagyunk mi az afrikai olasz gyarmatokhoz, ahol a bennszülötteket olaszok vezetik.

Igy vagyunk mi is, ami bennszülött hadseregünket is osztrákok vezetik. Van ugyan honvédségünk, nemzeti honvédségünk, de ez csak szemfényvesztés. Hogy legyen tekintélyünk, ha látják, hogy mi történik nálunk. A szerb miniszterelnök egyik lapja szerint azt mondta, hogy jöhetne ide hivatalosan a szerb nemzet, ahol az ő czimerét fogják körül hordani. Hát menjen el Novakovic ur Ausztriába, s látni fogja, hogy ott van mindenütt a magyar ember de nem olyan értelemben, hogy annak mi örülhetnének. Hogy lehetne tekintélyünk, amikor el-tűri a magyar kormány, hogy a magyar zászlót meggyalázzák, mint az Zágrábban történt. Azt mondják, hogy Lueger Bécsben eredményeket ért el, mert az ultramontanizmussal szövetekezett; nem ezért ért el eredményeket, de azért mert erőt tudott felmutatni, s szót is felhívja a nemzetet, hogy fogjanak kezét, egyesüljenek, mutassák ki erejüket s a siker nem fog elmaradni.

Az a nemzet, a mely a törvényeket nem tudja tiszteletben tartani, nem tudja kormányával tiszteletben tartatni, az a nemzet felbomlásának néz elébe. Nálunk a törvényeket első sorban a kormány nem tartja tiszteletben, nálunk nem a jog, nem az igazság uralkodnak, hanem a protekció. Nem akar kiterjeszkedni a honvédelmi miniszter tisztjára, de megjegyzi, hogy mikor a többség a miniszter beszédjét helyesléssel kísérte, ugyanakkor a miniszter kétségbe vonta a képviselőház alkotmányjogi állását. Otromba felfogás az, hogy a miniszter csak a király tanácsadója, a törvényhozásnak felelősséggel nem tartozik, mert a nemzet, illetve annak képviselői vád alá helyezhetik a minisztert, sujthatják a törvény erejével s ezzel szemben ő felsége is tehetetlen. Ha másutt történnik az, ami nálunk a stomfai választásnál történt, s azt bejelentették volna a Háznak, a belügyminiszter harmadnapra megjelenik a Házban, s kijelenti, hogy a közszabadságnak megfelelően járt el, nálunk pedig a stomfai választás ügyében már hetek óta semmi sem történt.

Foglalkozik ezután azzal a ténnyel, hogy a kormány áthágja a törvényhozás által megszavazott költségvetést s gondoskodni fognak arról, hogy behozzák azt, ami más államokban meg van, hogy minden utalványt először a számvéviszéssel láttamoztassanak, mielőtt azt az állampénztárban kifizetnék.

Szól ezután közszabadságunkról, főleg a gyülekezési jogról, mely minden, csak nem az, aminek kellene lenni, nem szabad.

Mindezen körülmények igazolják azt, hogy az ellenzék a kormánnyal szemben bizalmatlansággal viselkedik.

A tudás, az ismeret, az önérték, ebben az országban nem ér semmit, egy meghunyászkodó alázatosság többet ér, mint a legnagyobb önértékesség.

Mi már ott vagyunk, hogy Magyarországon az éltető levegő, mely a morált foglalja magában, mindjobban megrikul, pedig légüres térben bekövetkezik a halál. A kormány a társadalmat mindjobban igájába hajtja, s ez csak úgy lehetséges, hogy a társadalom megromlott. De hát hogy is lehetne az másképp, mikor a kormány megvásárol mindent, mi hatalmát támogatja, megvásárolja a sajtót, megvásárol mindent, elnyomja a közszabadságot, a a jogot, az igazságot. A társadalom megromlására mutat az is, hogy míg az előtt a költők harci dalokat irtak, melyben kidomborodott a nemzet karaktere, addig a mostani költők léhaskodva éneklnek meg a szerelmet.

A társadalomnak nem szabad erkölcstelennek lenni, mert akkor a demimonde fölemelkedik az utca sarából s mind magasabbra

fog emelkedni s akkor felbomlik végkép a nemzet?

Ne azt mondjuk, hogy a második ezredik évbe úgy fogunk bemenni mint egy daliás ifju, de úgy, mint egy Ecce homo, aki bársonyba van öltözve, fején korona, de sebekből vérzik, s a tömeg szánakozva tekint rá és mondja: Ecce homo! Nem fogadja el a költségvetési törvényt, hanem elfogadásra ajánlja határozati javaslatát, mely hosszú indoklás után azzal végződik, hogy a képviselőház a költségvetési törvényt nem szavazza meg, s a költségvetés végrehajtásával a jelenlegi kormányt nem bizza meg. (Hasszantartó lelkes éljenzés a bal és szélső-balon. Szónokot számosan üdvözlük.)

Sima Ferencz: Először belügyi bajainkkal foglalkozik. Főlemlíti Zsitvayt annak illusztrálására, hogy milyen az igazságszolgáltatásunk.

Elnök: Épen azért, hogy a bíró függetlenül ítélkezhetik, ne hozzon elő a képviselő ur itt ilyen dolgokat.

Sima Ferencz: Beszél ezután a választások tisztaságáról s azt mondja, hogy a jobboldal a választások tisztatlanságában találja mandátumai alapját.

Elnök: Figyelmeztetem a képviselő urat, hogy ilyen czélatosságot a Ház egy tagjáról sem szabad feltételezni.

Sima Ferencz: Végül kijelenti, hogy a költségvetési törvényt nem fogadja el, de elfogadásra ajánlja Kossuth és Ugron határozati javaslatait.

Elnök: Szólásra senki sem lévén följegyezve, a vitát bezárja és az ülést 5 perczre felfüggeszti.

Szünet után az apropriatot a Ház megszavazta.

Szerbia és a millennium.

A közös külügyminiszterium felhivatalosa, a Fremdenblatt, »Szerbia és az ezredéves ünnep« czímmel a következőket írja:

Egybehangzó belgrádi jelentések szerint az ottani kormány megmarad elhatározása mellett, hogy a szomszédos Magyarország meghívását az ezredéves ünnepre nem fogadja el és sem bécsi követe, sem budapesti főkonzulja által nem képviselteti magát Budapesten. Bármily mélyen sajnálnák is ezt Budapesten, a kormány és a közvélemény ott mégis némi vigaszt fog találni abban, hogy a föld nagyhatalmainak és királyságainak Bécsben akkreditált képviselői közül a szerb képviselők az egyedüliek, akik elzárkóznak attól, hogy örvendjenek egy sok megpróbáltatáson keresztül ment államnak, egykor a keresztény nyugati kultúra védőbástyájának ezredéves fennállásán. További vigaszt, amely képessé fogja tenni a magyarokat, hogy e csapást megadással tűrjék, az a körülmény nyújt, hogy ők mindent megtettek ennek a csapásnak az elkerülésére és hogy Szent István birodalma egész ártatlanul jutott abba a szerencsétlenségbe, hogy a Novakovic-kormány nem lesz nála képviselve. Egy szerb lobogó (nem Szerbia állami zászlaja), amelyet évszázadok óta minden koronázás alkalmával használtak, okozza a szerb képviseletnek az ünnepről való távolmaradását, amelyre a legbarátságosabb szándékkal és a legudvariasabb módon hívták meg. Azzal a téves felfogással, mintha egy történelmi reminiscencia, egy ősi szokás oly időből, midőn a szerb királyságról még nem is álmodtak, sérthetné egy szomszéd állam méltóságát vagy függetlenségét, külügyi hivatalunk a legrészletesebb felvilágosítással szállt szembe, anélkül, ugylátszik, hogy megértették volna.

Talán ha Risztics, e tapasztalt férfiú általana a szerb kormányzat élén, visszaemlékezett volna, mily része volt egy osztrák-magyar államférfiúnak a királyság mai alakulásában, amennyiben ez a berlini kongresszuson Szer-

bia határainak kibővítését pártolta. Az a férfiú, aki gróf Andrásyt kérte, hogy tegye meg ezt a szolgálatot Szerbiának, bizonyára azt is belátná, hogy egy monarkának aligha lehet az a szándéka, hogy egy szomszéd országot, amelyet Európa kebelében pártfogásával megnagyobbított, egy zászló körülhordozásával kisebbiten. Novakovic ur, ugylátszik, nagyon fiatal politikus arra, hogy ily kicsiségekre visszaemlékezék. Politikai emlékezete talán ama napokig sem terjed, midőn egy osztrák-magyar képviselő szava megállította a bolgár csapatokat, mielőtt Belgrád kapuin kopogtathattak volna. Nem azért említjük fel ezt, hogy a jelenlegi szerb kormányt az élvezett jótéteményekre emlékeztessük, hanem csakhogy nyilvánvalóvá tegyük, hogy erről az oldalról sohasem történt semmi Szerbia kisebbitésére, hanem sok, ami kisebbitését megakadályozta. Azt hisszük ezért, hogy Magyarország azt az érzékenységet, amelyet Szerbia államférfiai a vaddisznó-fővel díszített lobogóval szemben szuggerálnak maguknak, csak sajnálkozó vállvonogatással veszi tudomásul és egyébként nem fog ez eset miatt felesleges izgatottságba jönni. Ha Novakovic ur csakugyan azt hiszi, hogy országa az ezredéves ünnepről való távolmaradással ragyoghat, meg kell hagyni neki ezt az örömet, bár joggal lehet mondani, hogy ennek az Achillesnek, aki itt haragosan visszavonul a sátrába, csak a sarkát fogja látni Európa.

TÁJÉKOZTATO.

- Május
1. Megyei közigazgatási ülés d. e. 10-kor.
 2. A nagyvárad szinkör megnyitása.
 2. A millenniumi kiállítás ünnepélyes megnyitása Budapesten.
 2. Pályázati határidő a nagyvárad tüzér laktanya építésére, d. e. 9 óráig.
 3. Az ipartestület diszközgyűlése a Fekete Sasban.
 7. Közigazgatási ülés a városnál, délután 3 órakor.
 9. Középkolák ezredéves ünnepélye.
 9. Vivőverseny délután 6 órakor a Fekete Sasban.
 10. Ezredéves hálaadó istentisztelet a nagyvárad templomokban.
 12. Nagyvárad város millenniumi diszközgyűlése.
 12. Biharvármegye millenniumi diszközgyűlése.
 13. A biharmegyei tankerületi tanító-tesztület diszközgyűlése a megyeház nagytermében d. e. 10 órakor.
 15. A biharmegyei természettudományi orvos-gyógyászati egyesület diszközgyűlése.
 27. Végvárosi Pável tüntetés ügyében.
 31. Az ezredéves évforduló ünneplése a nagyvárad jogakadémián.
- Junius
8. Koronázási évforduló.
 8. A koronázási évforduló és törvényhatósági bandériumok felvonulása.
- Szeptember
12. A városi árvaház és az állami főreáliskola ünnepélyes megnyitása.

UJDONSÁGOK.

* **Uj palota-hölgyek.** Ő felsége a királyné a következő hölgyeket palota-hölgyeivé nevezte ki: Mannsfeld Joanna grófnőt; herezeg Odescalchiné, született Andrassy Etelka grófnőt; csik-szentkirályi és krasznahorkai gróf Andrásyné, született zichi és vásonkeői Zichy Eleonóra grófnőt; gróf Goëssné, született Thuru Valsasina Marianna grófnőt; galánthai gróf Eszterházyné született Schvarzenberg Francziska herezegnőt, bussanói és weisskircheni gróf Schlickné, született Hohenlohe-Wallenburg Schillingsfurst Mária Terézia herezegnőt; futaki és szalai gróf Hadik Barkóczyné, született zichy és vásonkeői Zichy Klára grófnőt; beodrai gróf Karátsonyiné, született Andrassy Karolina gróf-

nőt; gróf Schéchényiné, született Andrassy Mária grófnőt; semsei Semseyné, született Dessewffy Karolina grófnőt.

*** A május 3-iki hálaadó Istentisztelet.** Megírtuk már, hogy a május 3-án tartandó ezredéves hálaadó istentiszteleten Vaszary Kólos bíboros herceg primás fog pontifikálni. Ma állapították meg a segédkező papság névsorát, a melyet a miniszterelnökkel is közöltek. A segédkezők ezek: archipresbiter: Boltzár József f. püspök, érseki helynök, segédkező püspökök Bende Imre nyitrai és Rimély Károly besztercebányai püspökök, diakonusok: Rossival István kanonok és Vézinger Károly kir. palotai apátplébános, szerep: Venczel Antal kanonok, alszerpap: Poór Antal apát kanonok, apostoli keresztvivő: gróf Csáky Károly címzetes püspök, érseki keresztvivő: dr. Komlóssy Ferenc kanonok, szertartás mester: Maszlaghy Ferenc prépost-kanonok, librifer: dr. Walter Gyula primási titkár, bugifer: dr. Klinda Teofil szentszéki jegyző, pásztorbottartó: gróf Schéchényi Miklós jáki apát, gremiálista: báró Gudenus Ártur, primási süvegtartó: dr. Kohl Medárd, turiferok Kanovich Béla Mór és Lollok Lénárd apátkanonok, acolitusok: Krizsán Mihály pápai kamarás és Kirner Károly belvárosi plébános, rendező: Bogisich Mihály prépost, esperes-plébános, segédrendező: dr. Nemes Antal és Bozók Gyéza várbeli káplánok.

*** Májusi előléptetés.** A hivatalos lap tegnapi száma hozza a májusi katonai kinevezések egy részét. Ismerőseink közül kettőnek a nevét találjuk a kinevezettek között. Az egyik *Senariles de Grancy Emil* ezredes, a 33-ik dandár parancsnoka, a kit tábornokká nevezett ki a felség; a másik *Wagner Vilmos* 37-ik gyalogezredbeli őrnagy, ki május elsejétől kezdődő rangfokozattal alezredes lett. A többi kinevezéseket a mai hivatalos lap hozza.

*** A papnövelde millenáris tölgyfái.** A nagyváradi I. sz. papnöveldeben is szépen megülik a millenniumi ünnepeket. Csütörtökön, holnap, a papnövelde előtti háromszögű térséget körülültetik a hét vezér emlékezetére 7 szép tölgyfával. A faültetésnél az összes növendékpapok jelen lesznek az intézet igazgatóságával és a tanári karral együtt. Az ünnepélyes alkalomból dr. *Karátsonyi* János theol. tanár alkalmi szónoklatot tart. Ezenkívül a papnöveldeben később szép millenniumi ünnepély lesz, alkalmi szónoklatokkal, beszédekkel, énekkel, zenével. Az ünnepély napja még nincs megállapítva.

*** Nagyváradia a kiállítás megnyitásán.** Az ezredéves országos kiállítás megnyitása szombaton megy végbe nagy pompával s az egész országból összesereglett meghívott vendégek jelenlétében. Nagyváradról az ünnepélyen jelen lesznek: dr. Schlauch Lőrincz bíbornok-püspök, Pável Mihály gör. kath. püspök; a I. sz. káptalan képviselőiben: Palotay László és Radnay Farkas kanonokok; Bihar-megye törvényhatósága részéről: Tóth Dezső m. főügyész, Papp János m. főjegyző és Torma Lajos m. bizottsági tag; Nagyvárad város részéről Sal Ferenc kir. tanácsos polgármester és Hlatky Endre bizottsági tag; a kereskedelmi és iparkamara képviselőiben pedig Janky József elnök, Reismann Mór al-elnök és dr. Sarkadi Lajos titkár. Ezeken kívül több nagyváradi kiállító utazik fel a megnyitási ünnepélyre.

*** Csillaghullás.** Most már igazán megkapták az önkéntesek a csillagokat. Már hat héttel ezelőtt kész volt a névsor, hogy kik lesznek káplárok meg őrsvezetők, de mert hamarabb jutott nyilvánosságra, mint szabad lett volna, hát megváratták őket egy kicsit. Annál

büszkébben sétáltak azonban tegnap az utcán, mintha ki akarták volna pótolni az elszalasztott két hetet is. Negyvenhat önkéntes közül 18 kapott káplári sarzsit, a kik közül Balog Imrét időközben szabadságotlák, őrsvezető 14 lett, 5 megmaradt már eddig is viselt rangjában s csak 9 nem kapta meg a csillagot. — Káplárok lettek a következők:

Dr. Lidenfeld Zsigmond, Kubacska Endre, Beznák Aladár, Lengyel Zoltán, Lindenbaum Miksa, Blau Mór, Thinsmidt Rudolf, Juier Károly, Herkely Gyula, Dellutrovics Miklós, Weinberger Ernő, Ferencsik Aladár, Thury László, Novotny Béla, Ludmány János, Endrei Kálmán, Csanád Béla.

Őrsvezetők lettek: Dobray Kálmán, Lindenfeld Jenő, Steisz Alajos, Reiter Antal, Kovács Zoltán, Kandel Viktor, Blayer Béla, Thury Géza, Domokos István, Beliczai Sándor, Vasady János, Csohány Sándor, Frankó Endre, Démmann Viktor.

A szép eredmény, Wafka kapitány, Wenderinszky Pál főhadnagy és Battka Géza hadnagy, az önkéntes iskola tanárai buzgóságnak, fáradságot nem ismerő tevékenységének tulajdonítható első sorban.

*** Kinevezések.** Az igazságügyminiszter Kresunás Rudolf nagyváradi kir. törvényszéki telek-írnokká, — Balázs György es. és kir. kezelő őrmestert a nagyváradi kir. ítélőtáblához írnokká nevezte ki.

*** Idegen rendjelek.** Ő felsége a király Ráth Károlynak, Budapest széki- és főváros főpolgármesterének megengedte, hogy a szerb királyi Takova-rend II. osztályu jelvényét, a Román csillag-rend nagytisztú keresztjét és a perza nap és oroszán-rend II-ik osztályu jelvényét elfogadhassa.

*** Kitüntetett orvos.** Ő felsége a király Zaboltsky János 37-ik gyalogezredbeli seborvost szolgálatának elismerésül arany érdemkeresztrel tüntette ki.

*** Véres párbaj.** Halász Lajos hírlapíró-kollegánknak, a Szabadság segédszerkesztőjének lovagias afférje akadt Gallovich Jenő volt nagyváradi hírlapíróval egy igen-igen heves összekoczanás miatt, mely a Sas vendéglő éttermében játszódott le. A felek a reggel verekedtek meg a Félix-fürdőben. Halász segédei voltak: Lovassy Andor, a »Szabadság« szerkesztője, s Örley György, orvosa: Kazay Kálmán dr. Gallovich segédei: Hrabovszky Lajos, a »Nagyvárad« h. szerkesztője, s Adorján Emil, orvosa: Goldstein Sándor dr. A felek először pisztoly párbajt vívtak, de egyikük sem talált. A rögtön következő kardpárbajban mindketten könnyen megsebesültek, Halász a homlokán, Gallovich pedig fején és bal kezében. A felek az összeütközés után kibékölték.

*** Gyanus haláleset.** Dobay Bálint désházai születésű 29 éves családos ember Kendi-Lónáról gróf Teleky László birtokáról Nagyváradra költözött. Varsóczig kocsin jött feleségével és két 6 hónapos ikergyermekekével. Az ikrek közül állítása szerint Varsócz alatt a leánygyermek hirtelen meghalt. A holt testet kendőbe burkolva még Csucsáig szállították kocsin, s onnan vasuton hozták Váradra, hol azonnal jelentést tettek az esetről. A rendőrkapitányi hivatal elrendelte a kis hulla orvosrendőri boncolását, azonban dr. Baróthy Ákos tisztiorvos, a ki a boncolást tegnap délután eszközölte »az agy és a tüdő bonczani tünetiből« azt észlelte, hogy a gyermek halálát fulladás okozta, a minek oka esetleg gyilkosság lehet. A tisztiorvos ennek alapján a boncolást félbehagyta és észleleteiről értesítette a rendőrkapitányi hivatalt, a honnan bejelentették ez esetet az ügyészségnek, törvényszéki-orvosiboncolás elrendelése végett.

*** Névváltoztatás.** Goldstein Mayer Márton czécekei lakos vezeték nevének: Gálfalvira változtatását a belügyminiszter engedélyezte.

*** Veszett eb.** Kiszántó községben egy veszett eb garázdálkodott, az ottani uradalmi udvarban. Az előbbi időben az eb szelid volt s szabadon járt. Mikor a borzasztó betegség kitört rajta, megmarta Kecskeméti Sándor uradalmi alkalmazott 3 éves kis leánykáját s 4 drb. sertést. A megdühödött állatot, mivel nem tudták, hogy viziszonyban van, megkötözték, de a kötelet elszakította, míg végre Csernecky József uradalmi tiszt lelőtte. A hivatalos bonczolást az eb hulláján dr. Spitzer Henrik körorvos megejtette s konstátálta, hogy a kutya előrehaladt viziszonyban volt. A megmárt kisgyermeket azonnal ápolás alá vette s felszállította a budapesti Pasteur-féle intézetbe beoltás végett.

*** Állatok kiállítása.** A földmivélsügyi miniszter akként intézkedett, hogy az ezredéves kiállítás keretében rendezendő állatkiállításokra esetleg betegen érkező állatok ne bocsáttassanak be a kiállításra. Ez okból a rendőrkapitányi hivatal felhívja a kiállítani szándékozó gazdákat, miszerint állataikat időközönként vizsgáltsák meg s majdan csak azokat az állatokat küldjék fel a kiállításra, a melyeket az állatorvos teljesen egészségeseknek talál.

*** Uj fegyverek a hadseregben.** Az osztrák-magyar hadsereg lovassága részére új szerkezetű pisztolyokat és revolvereket fognak behozni. Három-féle új rendszer szerint százszáz ilyen löfegyvert készítenek, ezeket a közös hadügyminiszterium szét fogja osztani és a kellő próbák után a legjobbat fogja elfogadni.

*** A tüdővész szeruma.** Maragliano olasz tanár, a tuberkulózis gyógyítására is szerumgyógymódot fedezett fel Crotto dr. Maragliano tanár klinikai assistene közzé teszi most azokat az eredményeket, a melyeket 412 esetben a gümöellenes savóval elértek. A betegeket részben maga Maragliano, részben olasz és külföldi orvosok gyógyították, akik a jelentéseket beküldötték, Crotto dr. sorra veszi a tuberkulózis főtüneteit és részletezi, hogy a szerum milyen befolyást gyakorol azokra s az eredmények összefoglalásából kitűnik, hogy meggyógyult a betegek 16-26 százaléka, megjavult 48-5 százaléka, változatlan maradt 25-51 százaléka, rosszabbodott 8-25 százaléka. Maragliano bebizonyítottnak tekinti, hogy 1. a szerum teljesen ártalmatlan, 2. csökkenti a lázat; 3. módosítja a helybeli tüneteket; 4. kifejezett befolyást gyakorol a gümő-bacillusra, a mely eltűnik a köpetből; 5. gyaratítja a testsúlyt; 6. a meggyógyult esetek 91-75 százalékában határozottan neki tulajdoníthatni a jó eredményt, a mennyiben a betegek 98 százalékát azelőtt eredménytelenül gyógyították a klasszikus terápiával; a láztalan és körülírt tuberkulózis majdnem valamennyi esetében gyógyulást létesített; s végül előnnyel használhatni a tuberkulózis minden esetében.

VASUTI MENETREND.

Érvényes 1895. október 1-től.

Vonat indul Nagyváradról.	Vonat érkezik Nagyváradra.
Püspökladány-Budapest felé gyorsvonat 8 ⁴³ regg., 2 ²⁶ éjjel, személyvonat 11 ³² d. e., 2 ²² d. u., 11 ⁰⁴ éjjel.	Budapest-Püspökladány felől gyorsvonat 7 ⁰⁸ este, 2 ¹² éjjel, vegyesvonat 7 ¹⁵ r., személyvonat 3 ⁴⁴ d. u., 1 ⁴⁸ éjjel.
Kolozsvár felé gyorsvonat 7 ¹⁵ este, 2 ³⁰ éjjel, vegyesvonat 12 ⁰⁶ d. u., személyv. 3 ⁵⁸ délután, 2 ⁰⁶ éjjel.	Kolozsvár felől gyorsvonat 8 ³⁸ regg., 2 ¹⁹ éjjel, vegyesvonat 8 r., személyvonat 11 ¹⁷ d. e. 10 ⁴⁴ éjjel.
Csaba-Arad-Szeged felé személyvonat 10 ²⁰ d. e., 4 ²⁵ d. u., vegyesvonat 7 ³⁰ este.	Arad-Szeged-Csaba felől vegyesvonat 8 ³⁰ r., személyvonat 9 ³³ d. e., 5 ³⁰ d. u.
Belényes-Vaskőh felé vegyesvonat 4 ²⁵ reggel, 1 ⁴³ d. u.	Vaskőh - Belényes felől vegyesvonat 11 ⁰⁵ d. e., 9 ⁰⁹ este.
Érmihályfalva felé vegyesvonat 6 ⁴⁵ r., 4 ³⁵ d. u.	Érmihályfalva felől vegyesvonat 8 ¹⁰ r., 9 ¹⁴ este
Ősi-Köt-Gyoma felé személyvonat 6 ⁵⁵ r., vegyesvonat 2 ⁴⁰ d. u.	Gyoma-Köt-Ősi felől vegyesvonat 10 ⁰⁵ d. e., személyvonat 8 este

Lapunk egyes számai a következő üzletekben kaphatók:

Kiss Dávid kereskedése Fő-utca,
Sonnenwirth-léle bazárban Fő-utca,
Kádár és Kiss cégnél Kishíd-fő,
Kutasi D. papirkereskedésében Uri-utca,
Pauker Dániel papirkereskedésében Kis-piac,
Reich Sándor vegyeskereskedésében Szent-János-utca,

Mezey János fűszerkereskedésében Körös-utca;
Frankl Mari tőzsde és hírlapelárusító Kereskedelmi csarnok palota Nagypiac.

M. kir. dohány- és szivar-áruda Zöldfa-utca.
Ugyanezen helyeken előfizetések is elfogadhatók.

EGYLET.

Katholikus tanítók kongresszusa. A magyarországi katolikus tanítók első nagygyűlésének előkészítő bizottsága tegnap délután a budapesti katolikus kör helyiségében, Komlóssy Ferencz kanonok elnöklése alatt ülést tartott. Az értekezlet tárgya a nagygyűlés napirendjének megállapítása volt. Az előkészítő bizottság a következő programban állapodott meg:

Első nap: Horning Károly báró veszprémi püspök, mint a kongresszus elnöke, fölszenteli a tanítók millenniumi fogadalmi zászlaját, a budapesti egyetemi templomban. — A nagygyűlést az elnöklő püspök ünnepiesen megnyitja. — Hódoló fölrítatot intéznek: XIII. Leó pápához és Ferencz József apostoli királyhoz. Vaszary Kolos bíornok hercegróhoz és Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszterhez. — A napirendre kitűzött tételek előadása: 1. A katolikus népoktatás múltja és jelene. 2. A revideált népoktatási tanterv. 3. A katolikus népoktatásra felügyelő állandó bizottság fölléltatása, szervezése stb. Délután a szakosztályok ülése. Második nap: 1. Nem magyar ajku iskolákban miként tárgyalandó a magyar nyelv. 2. A népoktatási oktatás miként hozandó összeköttetésbe a vidék viszonyáival és foglalkozásaival. 3. A nemzeti nevelés terén eszközölt újabb reformok és a kat. leánynevelés. 3. Az iskolakötelezettségi törvény végrehajtása körül mutatkozó anomáliák miképp volnának megszüntetendők. 5. Az orsz. kat. tanítói-segélyalap. Délután a szakosztályok ülése. Harmadik nap: 1. Miképp volna elérhető az iskola és család, e két egymásra utalt nevelő-tényezőnek együttes és összhangzó működése. 2. Az iskolai és népkönyvtárak ügye. 3. A tanítóképzés reformja. 4. A tanítófizetéseket szabályozó 1893. évi törvény és a kat. iskolák. 5. A kántortanítók nyugdíjügye. 6. A tanítóhiányról. — A mai értekezleten elhatározták még, hogy szóba hozzák a nagygyűlésen a r. kat. középiskola és egyetem kérdését is, de nem konkrét indítvány alakjában, hanem csak mint megvalósítandó óhajást, abból az alkalomból, hogy a reformátusok Debrecenben felekezeti egyetemet állítanak föl.

A nagyváradi és biharmegyei régészeti és történelmi egyesület ápril hó 30-án, holnap délután egy negyed 6 órakor választmányi ülést tart a törvényszéki épület elnöki fogadó termében. Ez alkalommal az új muzeum helyiségébe való átköltözés módjait s az erre vonatkozó intézkedéseket beszélik meg.

A báró Hirsch Mór egylet nagyváradi fiókjának összes tagjait tisztelettel felkértem, hogy a f. évi május hó 3-án — vasárnap — délután négy órakor, a Wöber szálló termében tartandó **rendkívüli közgyűlésen** minél számosabban megjelenjenek szíveskedjenek.

Tárgy: Néhai b. **Hirsch Mór** az egylet volt védnökének elhunytá fölötti részvét kifejezése.

Nagyvárad, 1896. április 29.

Dr. Adorján Ármán,
elnök.

Igazságszolgáltatás.

Hat évi fegyház. A nagyváradi királyi törvényszék büntető osztálya Nagy József elnöklése alatt tegnap tartott nyilvános ülésén hirdette ki Szepesi Mihály hírneves tolvaj előtt a királyi kuria ítéletét. Szepesi lopás büntetése miatt már többször volt a fegyház lakója, s legújabbán 18 rendbeli lopás büntetéseért 6 évi fegyházra ítélte a törvényszék. Az ítéletet a királyi tábla, s most a kuria is megerősítette. Az ítélet kihirdetése után Sze-

pesi Mihály kijelentette, hogy nincs megelégedve a magyar igazságszolgáltatással. A jogerősítéletet mindazon által azonnal fogadatosítják.

Ezredéves kiállítás.

A megnyitás ünnepe. Az ezredéves országos kiállítás ünnepi megnyitása, ha május 2-án tiszta napos idő lesz, tudvalevőleg a nagy iparcsarnok előtt, a korzó területén történik meg, amelynek közepén pompázik gazdag aranyozásban nehéz selyemmel és bársonnyal borítva a fényes királyi sátor. E gyönyörű sátor körül csoportosul majd előre megállapított rendben az egész ünneplő Magyarország képvisellete, teljes díszben és pompában. Hogy az elhelyezkedés könnyen, gyorsan és teljes rendben, minden fennakadás nélkül történhessék, minden meghívó hátára rányomatta a kiállítás igazgatósága az elhelyezés tervrajzát olyképp, hogy minden egyes csoport helye más más színre van festve, s a meghívó első lapján ugyanolyan színű szallagban van a név, amely helyre a meghívó szól.

A királysátor körül tizenkét tribün épült, a sajtó képviselői és a hölgyek számára (A VI. és X. számú tribün a sajtóé.) A tribünöket és rajtok a helyeket is megszámozták, s a tribünökre szóló meghívó első lapján pontosan meg van jelölve, hogy a meghívott melyik tribünön, hanyadik sorban találja meg a helyét. A megnyitás ünnepére a meghívottak fél 11 óra előtt gyűlnek össze, s csak is a II-ik főkapun mehetnek a kiállítás területére. Ez a kapu éppen szemben van a megnyitás helyével, úgy hogy csak pár lépésnyi gyalogutat tesznek a meghívottak.

A tömeges felrándulók külön hajója. A kiállításra felránduló szegényebb sorsú földművesek és iparosok számára a Dunagőzhajózási társaság az ezredéves kiállítás igazgatóságának megkeresésére külön hajót állított ki, amely a kiállítás ideje alatt a Dunamenti állomásokról folyton szállítja a felrándulókat a fővárosba. Ez a gőzös a »Kolosvár« nagy kényelmes, gyorsjárata hajó, amely csakis I. osztályú utasok számára van berendezve. Éjjel, mikor alvó helyekre van szükség 210 utast szállíthat, nappal 350-et. A gőzös Győről, Esztergomból, Nagy-Marosról, Földváról, Paksról és Mohácsról szállít majd felránduló társaságokat, olyan mérsékelt áron, hogy pl. Mohácsról az egész hajó a rendes 3150 frt meneti helyett 1100 frtba kerül. A hajót a kirándulók számára mindig a főispánok rendelik meg.

REGENY-CSARNOK.

Tom és én.

Irta: I. van Woude.

8

De ekkor hirtelenül feltűnt, hogy Tom olyan némán ül közöttünk.

Mit tud ő Hágáról?

Elofvassa ugyan az újságokat, de mit ért ő a finom czélzásokhoz, melyek ismert személyiségekre, a legutóbbi opera vagy színi előadásokra vagy a társadalom apró botrányaira vonatkoznak... És tulajdonképpen ezekről mindenki beszél.

Az ebédnél már szerencsésen túl voltunk a viharon és Tom egészen kedélyes volt.

Ilyen összeütközések gyakran fordulnak elő és én ismét és újból látom, hogy családomnak nem tetszik valami nagyon. Néha a mama egészen félreérthetetlen aggódással kérdezi tőlem: »Csakugyan hiszed, hogy Brinio unalmas örökségen boldog leszel, Lou?« Vagy atyám csodálkozva kérdezi: Hogyan is jutott eszedbe, kicsike? hogy én nagyon is regényesnek tartom, olyas valomit cselekedni, a mit mások idegenkedéssel fogadnak — éppen ez teszi érdekessé a dolgot — és mégis gyakran bosszankodom e kérdések miatt. Ha nem szeretném annyira az én Tomomat, úgy képes volnék ilyen pillanatokban vele szakítani.

Gyakran látom is, hogy vannak hibái. Igy tegnap is.

Vendégeink voltak. Warmond báró és Hanenberg Alex barátom voltak nálunk, akik úgy látszik Adele kegyéért versenyeznek; ezen-

kivül ott volt még néhány házaspár, mi és Tom. Nagyon érdekes beszélgetést folytattunk — nagyobbára Hága viszonyairól, a mely engem nagyon jól mulattatott.

Tom hozzászólt, hogy bizonyos komolysággal beszéljen gemboux-i tartózkodásáról és komolyan elbeszéli mindazt, a mit tőle udvariasságból kérdeznék; de az ember észreveszi, hogy a vendégek nem igen tudják eltalálni a hangot, a melyen vele beszéljenek. Az ő jelenlétükben Tom viselkedését kissé merevnek találom. Azután a beszélgetéseik is egészen mások, melyek annyira magához vonzanak engem, tele bölhőséggel, tréfával és az ember sokáig nem felejt el bókjaikat.

III.

Borult, esős karácsonyi napok. A városban nagyon szomorú, egy hangú lehet az élet, de itten Waaldorfon még szomorubb, még egy hangubb.

Tom megelégedett.

»Waaldorfot a legrosszabb oldaláról látod, mondja ő, miközben egymás kezét fogva az ablak mellett állunk és kitekintünk a felhőkre, hóra, jégre, a mely betölti az egész vidéket. »Nem riaszt ez vissza?«

»Nem;« mondom neki és édesen mosolygok, »hiszen mindig itt leszel« mellettem.

De úgy látszik ez sem nyugtatja meg teljesen.

»De még sokkal is rosszabb dolgok is jöhetnek,« mondja ő, hogy engem megfélemlítsen: »ugyanis, ha megindul a jég és a kom nem mehet, úgy, hogy senkit sem látunk a városból és gyakran levelek sem jönnek.«

»És ha a folyón teljesen befagy?«

»Az nem történik sohasem,« felelt Tom mosolyogva. Természetesen néha összehalmozódnak a jég táblák úgy, hogy a folyót legész szélességében befödik. Ekkor olyan szilárd lesz a jég burok, hogy utat lehet rajta csinálni és a forgalom ismét megindul. Ilyenkor azután az ember Brinie örökségén egy fekete kígyót lát a város és Waaldorf között a folyón át végigcsuszni. Az emberek azok, kik átmennek a jégvidon.

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

A király Budapesten.

Budapest, ápril. 28. (Saj. tud. táv.) Ő felsége a király ma este 9 órakor indult el Bécsből külön vonaton és reggel 5 óra 40 perczkor érkezik meg a nyugati pályaudvarhoz. A korai időre tekintettel a felség azon óhaját fejezte ki, hogy melőzzenek minden hivatalos fogadtatást és tisztelgést. Hivatalos fogadás e szerint nem is lesz, hanem a polgárság azért nagy számmal fog megjelenni a pályaudvaron, továbbá a Váci köruton, a Marokkói és Fürdő-utcán, — ahol a kocsija elhalad — és ovációkban fogja részesíteni a királyt. Az ovációkra ma este plakátokon szólították fel a polgárságot.

Károly Lajos főherczeg beteg.

Bécs, ápril. 28. (Saj. tud. táv.) A király öcsse Károly Lajos főherczeg vasárnap óta beteg. Hülésből származott baja ma olyan rosszra fordult, hogy le kellett feküdnie. A királyi herczeg így semmi szín alatt nem vehet részt a kiállítás megnyitásán.

Királyi herczegek a kiállításon.

Budapest, ápril 28. (Saját tud. táv.) József Ágost főherczeg ma délután feleségével meglátogatta a kiállítást és csodálkozással és dicsérettel nyilatkozott a látottakról.

A szegedi II-ik kerület képviselője.

Szeged, április 28. (Saját tud. táv.) A Babó Emil lemondása folytán megüresedett II-ik kerületi képviselő mandátumra

ma reggel 8 órakor kezdődött a választás a rokusi népiskolában. A szavazatokat két bizottság szedte. Az egyiknek elnöke L á z á r György dr. helyettes polgármester volt, a másiké P i l l i c h Kálmán. A választás egész csendben folyt le s már délután 5 óra tájban kihirdették az eredményt. A függetlenségi párt jelöltje **Poleczner Jenő 802** szavazatot kapott, ellenfele **S z a b ó József** szocialista jelölt pedig csak kettőt.

Bécs polgármestere.

Bécs, április 28. (Saját tud. táv.) Lueger Károly dr. lemondása folytán újra megüresedett polgármesteri állásra legtöbb kilátása eddig **Schlésinger** tanárnak van.

A Fejérváry-Korbuly párbaj.

Budapest, ápril 28. (Saját tudósítók táv.) Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter ma délben másodszer állt ki kardpárbajra a Ferencz József lovassági laktanyában. Ezuttal Korbuly Józseffel, a Nemzeti Ujság szerkesztőjével. Fejérváry segédjei Keglevich István gr. és Hadik Endre gr. Korbulyé Holló Lajos és Szkuba István. A párbaj hevesen folyt le. A felek háromszor támadtak egymásra. A harmadik összecsapásnál Korbuly megsebesült a fején és a karján, ahol a miniszter kardja a bandage-t is átvágta. Korbulyt az orvosok vették ápolás alá, Fejérváry pedig, a ki az ajkán kapott könnyű sebet, rögtön a képviselőházba jött, ahol sokan gratuláltak neki az eredményhez.

Váltóhamisitással vádolt gavallér.

Budapest, ápril 28. (Saját tud. táv.) Nehány nap előtt történt, hogy a kir. ügyészség egy fiatal gavallért, **Gottschlig Józsefet**, aki a nemrég meghalt **Gottschlig József** vagyonos nagykereskedőnek fia, elfogatta. Okot erre az adott, hogy az ifju ellen a törvényszéknél váltóhamisitás miatt egy hümpör véglárgyalása állott küszöbön s úgy hirdett, hogy **Gottshlig** akarja hagyni az országot. Ezt a véglárgyalást **Mladoniczky Sándor** elnöklete alatt ma tartották meg. A panasz abból áll, hogy **Gottchlig** divatcikket vásárolt **Forgács Ernő** kereskedő boltjában, ahol egy 1500 frtos váltóval fizetett, amelyen anyja, özv. **Gottschlig Róza** asszony, az azon levő kibocsátói aláírását hamisnak nyilvánította. A tárgyaláson, melyen a vádhatóságot **Sántha Elemér** dr. alügyész képviselte, a védelmet pedig **Eötvös Károly** látta el, a törvényszék nem látta bebizonyítotttnak a vádat és **Gottschlig Józsefet** felmentette.

Közgazdaság.

A szomszédos forgalom. Az országgyűlés és a sajtó ismételt nógatása következtében a kereskedelemügyi miniszter — úgy látszik — mégis részánta magát arra, hogy beváltja azt az ígértét, mely már április 1-én volt esedékes, t. i. hogy életbe lépteti azokat a kedvezményes tarifákat, melyekkel a vidéki városokat a szomszédos forgalom megdrágításáért kárpótolni akarja. A miniszter ugyanis a napokban tehát csak most) utasította a magyar államvasutak igazgatóságát, hogy ama nagyobb vidéki városok, melyek a kereskedelem és ipari tevékenység központjai és különféle hatóságok és hivatalok székhelyei, és mint ilyenek jelen-

tékenny piaci forgalommal is bírnak és a közeli községek közötti forgalomban, mely viszonylatokban a szomszédos forgalom vonalszakaszainak új beosztása folytán díjemelések történtek, haladék nélkül, körülbelül az eddigi áraknak megfelelően mérsékelt áru II-ik és III-ik osztályu menettértei jegyeket léptessen életbe. Mint ezen kedvezményben részesítendő városokat a miniszter egyelőre **Arad, Debreczen, Győr, Kassa, Kolozsvár, Miskolcz, Nagyvárada, Pécs, Szabadka, Szeged, Temesvár és Zágráb** városokat jelölte ki, de utasította, az államvasutak igazgatóságát arra is, hogy tanulmányozza azt a kérdést, vajjon nevezett vidéki városok körzetében is volna hasonló intézkedés életbe léptetendő.

A budapesti tőzsde. Daczára azon nagy fontosságnak, melylyel gazdasági életünkben bír, daczára a kettős miniszteri megbízottnak, akik működésére felügyelnek, a börzének beléletéről, forgalmáról ez ideig megbízható adatokkal egyáltalán nem rendelkezünk. A kereskedelemügyi miniszterek, akiknek hatáskörébe a börze is tartozik, évi jelentéseikben bőven, sőt túlbőven terjeszkedtek ki jóformán mindenre, e mellett azonban a börzénél nagyon szűkszávuak voltak és amit mondtak is, az rendszerint csak általánosságokban mozgott. Ezt a hézagot kitöltik legalább némileg az 1894. év végén alakult »Giró és pénztár egyesület« kimutatásai, amelyek az 1895-iki esztendőre vonatkoznak, és ha nem is ölelik fel tökéletesen a börze értékpapirforgalmát, kétségtelen, hogy az ügyletek túlnyomó számára kiterjeszkednek és mindenestre irányadóul szolgálhatnak. Ezek szerint a múlt évben, az egyesület közvetítésével szállított és átvett papiroknak értéke 427.72 millió forintba jutott. E forgalomnak nagyrésze (407.28 millió) részvényekre esik, tehát az állampapírok, záloglevelek és kötvények forgalma mindössze 20.34 millióra jut. A bécsi börzén fennálló hasonló egyesület 1895-ben 5164 millió forgalmat csinált, tehát többet, mint a budapesti forgalom tisztes részét, ami kétségtelenül mutatja a két piac közötti nagy különbséget. Azonban azon fél millióra jutó forgalom, melyet a budapesti börzén elérnek, még mindig szép adóbjektuma marad a pénzügyminiszternek, ha az annyiszor ígért börzeadó-javaslatlaltal a várakozó nemzet elé fog lépni.

Agrárpárt Angliában. A britt szigeteken, amint arra már egy ízben utaltunk, szintén megalakult a külön agrárpárt. A dolog eleinte csupán társadalmi uton indult, a legutolsó választásoknál azonban politikai színezetet öltött és tagjai bevitték az agrárpolitikát a parlamentbe is. Az angol gazdák szövetségének neve: »Nemzeti mezőgazdasági szövetség.« Haladására vonatkozólag hivatalos lapjukban a Cable-ben a következőket olvassuk:

1885-ben, habár a tagok száma nem szaporodott is oly gyorsan, mint 1894-ben, az Unio maga tekintélyben rendkívül nagy haladást tett. A tagokban a szaporodás 4000 volt úgy, hogy a tagoknak az összes száma ma már meghaladja a 60.000-t; van 500 fiókegyesületük és negyvenhét vidéki bizottságuk, úgy hogy a szövetség a legnagyobb mezőgazdasági testület az országban, amennyiben ötször annyi tagja van, mint a királyi mezőgazdasági társaságnak. Már aug. 3-án a szövetség az alsóháznál egy több mint 11 ezer ember által alájegyzett kérvényt nyújtott be, amelyben a mezőgazdaság javára való beavatkozást sürgeti. A kérvény benyújtói tisztában voltak, hogy a mihamar szétküldendő ház e tekintetben nagy elhatározásoknak szülsz. A kérvénnyel igyekeztek egyrészt a saját erejüket kimutatni, másrészt a jövőt előkészíteni, ami nekik teljesen sikerült is, mert a nagy általános választásoknál az agráriusok már mint párt léptek fel, 21 kerületben állítottak jelöltet és 16-ban ezeket meg is választották. E mellett azonban az új parlamentnek nem kevesebb mint 230 tagja ígérte meg, hogy támogatni fogják a gazdasági programját s már az őszön a kormány elnökeihez egy 140 képviselő által alájegyzett emlékiratot terjesztettek be, amely azt követelte, hogy a kormány a mezőgazdaság érdekében

teendő intézkedéseket első sorban vegye kezébe. A szövetség évi közgyűlésén több, mint 2000 ember volt jelen, ezek között az alsóháznak mintegy 200 tagja, beleértve a földmivelségi ministert is. Ilyen körülmények közt a szövetség vezető körei el vannak telve a legjobb reménnyel. Angol szívósággal dolgoznak s haladnak tovább azon az uton, amelyre a gazdasági társaság a nemzet érdekében léptek.

Anglia a gazdákért. Nem régen kiemeltük, hogy a monarchia Lajtán-tuli részében **Bilinsky** pénzügyminiszter mily határozottsággal jelentette ki azt, hogy a földadót le fogja szállítani már most másfél millióval; ebben az irányban azonban tovább is megy, mihelyt az új rendszer életbe léphet, — s a föld adóját 10—15%-kal fogja csökkenteni s az ekként beálló deficitet az ingó értékeknek a mainál nagyobb mértékben való megadóztatásával óhajtja fedezni. Most előttünk fekszik a **Times**, melyben a mezőgazdaság bajainak orvoslására kiküldött királyi bizottság jelentéséről van szó és pedig főleg azon orvosszerekről, melyeket a bizottság a mezőgazdaság bajainak enyhítésére javaslatba hoz. A válság fő oka a bizottság tagjainak egyhangú véleménye szerint, a mezőgazdasági termékek árának állandó és folytonos esése és habár azt hisszük, hogy az általuk javaslatba hozott intézkedések nem bírják is a helyzetet gyökeresen orvosolni, a bajok enyhítésére minden esetre befolyással lesznek. Javaslatba hozzák a föld adójának leszállítását és kijelentik, hogy ma a föld kelleténél nagyobb mértékben van megadóztatva. Pedig az angol landtax-ból befolyó összeg alig rug a mi földadónknak egy harmadára. Követelik a helyi pótlékoknak leszállítását, amely ott ép ugy, mint nálunk, suiyosan nyomják a földbirtokot; sőt ami az angolok szempontjából rendkívül érdekes, még azt is javaslatba hozzák, hogy az állam adjon kölcsönöket a gazdaságokban végrehajtandó javítások keresztülvitelére, amiből az folyik, hogy az angolok eltérnek a »laissez faire« politikájától és pedig azon egyszerű okból, mert kénytelenek vele, amennyiben e nélkül mezőgazdaságukat fentartani nem bírják.

Terménytőzsde.

Budapest, április 28.	
B u z a tavaszra, bácskai	6.87
» tavaszra, északi	6.88
» szeptember-októberre, bácskai	6.66
» szept.-okt.-re északi	6.70
R o z s tavaszra, bácskai	6.54
R o z s tavaszra, északi	6.56
T e n g e r i junius-juliusra, bácskai	0.—
» jun.-jul.-ra, északi	0.—
R e p c z e augusztus-szeptemberre, bácskai	10.15
» aug.-szept.re, északi	10.20
Bécs, április 28.	
B u z a tiszai	7.35—7.75
» bányai	7.15—7.65
» bácskai	7.10—7.50
» szokványáru őszre	7.03—7.05
» szokványáru tavaszra	7.14—7.16
R o z s tiszavidéki	6.80—6.95
» szokványáru őszre	6.58—6.60
» szokványáru tavaszra	6.46—6.48
T e n g e r i magyar	4.50—4.60
Z a b, magyar kereskedelmi	6.75—6.85

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1896. április 28.

Magyar aranyjáradék 4%	122.—
Magyar koronajáradék	99.—
Magyar vasúti kölcsön aranyban 4 1/2%	124.—
Magyar vasúti kölcsön ezüstben 2 1/2%	101.—
Magyar keleti vasúti államkötvény 1876-ból	121.25
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	97.25
Italiárai jog megváltási kötvény	100.—
Horvát-szlavon földtehermentesítési kötvény	97.—
Magyar nyereséjű sorsjegy-kölcsön	157.50
Fizesszabályozási és szegedi sorsjegy kölcsön	138.50
Osztrák járadék papírban	101.—
Osztrák járadék ezüstben	101.—
Osztrák járadék aranyban	122.25
Osztrák korona járadék	101.—
1860. osztrák államsorsjegyek	145.50
Osztrák magyar bankrészvény	970.—
Magyar hitelbank részvény	387.—
Osztrák hitelintézeti részvény	355.—
Osztrák-magyar államvasúti részvény	248.75
20 frankos arany (Napoleonkor)	9.53
Német birodalmi márka	58.75
London vista	120.20
Páris vista	47.—
20 márkás arany	11.—

Felelős szerkesztő: **SZABÓ LÁSZLÓ.**

V i l l a n y - v i l á g i t á s !

Szent-László gyógyfürdő

(PÜSPÖK-FÜRDŐ.)

Nagyvárad mellett.

Vasut-, távirda- és posta-állomás helyben.

Telefon a nyár folyamán lesz berendezve.

Hazánk legrégebb gyógyhelye, természetes meleg 24—33 R⁰ kénes hévforrásokkal, ártézi kuttal, ezen források fölé vannak építve az impozáns berendezésű uri- és női tükörfürdők, kabin- és mór földes fürdők, a gyógyeszközökkel dusan felszerelt gyógypihenő termek.

Fürdőzésre javalva van: az izületek és izmok csúzos bántalmainál, idült s különösen savós izületi loboknál, csonttörések és ficzások után visszamaradt fájdaloknál; köszvénynél és annak különböző alakjainál; idegbajoknál, melyek rheumaticus alapon keletkeztek (ischiasnál); különböző bőrbajoknál, végre a női ivarszervek bizonyos bajainál, különösen a méh mögötti és közötti izzadmányoknál; belsőleg: heveny és idült gyomor-bántalmaknál, májbajok és vesekövek eseteiben.

Mórfürdők használata kitünő sápkor, vérszegénységénél, a női ivarszervek különféle bántalmainál.

Ivógyógymódnál, calciumsulfid sók gazdag tartalmánál fogva kitünő hatásu **görvély** és **angolkór**nál, légzőszervek és gyomorhurutjánál.

Szórakozásul szolgál gyönyörű erdei sétányok, gyógyterem, zongora, tekeasztal, tekepálya, olvasóterem, cukrázda, fővárosi és vidéki lapok, gyakori estélyek, táncvigalmak, társas kirándulások a fürdő regényes hegyvidékére, naponta háromszor tέρzene.

Évad: május 1-től szeptember 31-ig. Főévad június 1-től augusztus 31-ig, elő- és utóévadban 30 százalék ármérséklet.

Restaurációt Kovács László budapesti hírneves főszakács vezeti, étkezés à la carte, à la couvert.

A vendégek számára szükséges tejet, a külön e célra berendezett saját tehenészet szállítja. Olcsó és jó élelmezés, kényelmes lakás napi ár 60 krtól 3 frtig.

Orvos: Dr. FILKOR LAJOS.

A fürdő újabb berendezésénél s felszerelésénél nem kimélve fáradságot és költséget, célom volt, hogy az minden tekintetben megfeleljen a mai kor követelményeinek, és sikerdus gyógyhatása mellett kényelem tekintetében is kiállja a versenyt bármely külföldi fürdővel.

A n. é. közönség szives jóindulatát s pártfogását kérve, vagyok

kiváló tisztelettel

CZEGLÉDY SÁNDOR

fürdő-bérlő.

V i l l a n y - v i l á g i t á s !